

Hof van beroep te Antwerpen, arrest van 15 februari 2007 (zie Cass. 19 juni 2009)

Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling

Imprévision – CVIM – L'article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L'article 7 – Principes d'Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation

Inzake: 2005/AR/2372

ARREST

B.V. SCAFOM INTERNATIONAL, met maatschappelijke zetel gevestigd te Nederland, 6021 PZ Budel, Industriezone-De Kempen 5,

Woonstkeuze doende bij haar raadsliden Mrs. Th. Ickmans en E. Neuts, advocaten te 3960 Bree, Witte Torenwal 17/1/1.

APPELLANTE

tegen het vonnis van de rechtbank van koophandel te Tongeren d.d. 25 januari 2005.

vertegenwoordigd door Mr. Th. Ickmans, advocaat
voornoemd;

TEGEN:

LORRAINE TUBES S.A.S., vennootschap naar Frans recht, met maatschappelijke zetel gevestigd te Frankrijk, 54720 Lexy, Route de Rebon;

GEÏNTIMEERDE

vertegenwoordigd door Mr. J. Verlinden, advocaat te 1000 Brussel, Brederodestraat 13.

B.V.B.A. ORION METAL, met maatschappelijke zetel gevestigd te 3950 Bocholt, Industrieweg 4.

GEÏNTIMEERDE

vertegenwoordigd door Mr. Th. Ickmans, advocaat
voornoemd;

Het hof sluit aan bij het arrest van 29 juni 2006.

Samengevat heeft het hof in dit arrest:

- 1) geoordeeld dat de factuurvoorwaarden van geïntimeerde niet toepasselijk waren voor de oplossing van het geschil,
- 2) vastgesteld dat het toepasselijke koopverdrag CISG geen regels bevatte met betrekking tot de prijsherziening voor onvoorziene abnormale situaties tijdens de uitvoering van de overeenkomst,
- 3) geoordeeld dat de eventuele prijsherziening niet strijdig is met de beginselen waarop het verdrag steunt,
- 4) beslist dat het geschil overeenkomstig art. 7,2 CISG moest worden opgelost aan de hand van de bepalingen van het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht,
- 5) de debatten heropend om partijen toe te laten standpunt in de te nemen nopens dit toepasselijke recht.

Partijen hebben hierover geconcludeerd.

1.

Hoewel partijen het erover eens zijn dat het toepasselijke recht dient te worden bepaald aan de hand van de regels vervat in het Europees Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst van 19 juni 1980 (EVO) komen zij tot een andere besluitvorming.

2.

Volgens geïntimeerde is het Franse recht toepasselijk overeenkomstig art. 4, lid 2 EVO. Volgens appellante is het Belgische recht toepasselijk krachtens art. 4, lid 5 EVO.

3.

De overeenkomst werd afgesloten tussen geïntimeerde, in Frankrijk gevestigde verkoper, en appellante, de in Nederland gevestigde koper.

De meest kenmerkende prestatie van de overeenkomst is de levering van de gekochte goederen, te dezen het staal. Deze levering moest gebeuren door de verkoper.

4.

Krachtens het tweede lid van art. 4 EVO geldt in beginsel de regel dat de aanknopingsfactor gevormd wordt als vermoeden door de vestigingsplaats van de contractspartij die de meest kenmerkende prestatie moet leveren.

Daaruit volgt dat in huidig geval het Franse recht toepasselijk is ter oplossing van het geschil.

5. Te dezen kan uit het geheel van de omstandigheden niet afgeleid worden dat de overeenkomst nauwer verbonden is met een ander land.

De handel in staal is zeer sterk internationaal gericht. De plaatsen waar staal geproduceerd wordt zijn geografisch sterk verspreid. Uiteindelijk zijn de plaats van productie en de plaats van levering van ondergeschikt belang ten overstaan van de contractuele afspraken aangaande de voorwaarden waarmee de koop-verkoop van staalproducten wordt afgesloten.

Daaraan moet nog worden toegevoegd dat geïntimeerde niet meer moest doen dan de bestelde staalproducten in het bezit van appellante, of van de door haar aangeduide persoon, overmaken zonder dat geïntimeerde bijkomende prestaties moest verrichten op de plaats van afgifte.

Het feit dat geïntimeerde voor de uitvoering van de overeenkomst deels beroep heeft gedaan op een

Belgische verbonden vennootschap blijft zonder invloed.

Ook het feit dat het staal moest geleverd worden in België aan de mee in de zaak betrokken partij Orion, die in opdracht van appellante moest zorgen voor de verdere verwerking van het geleverde staal, is niet van aard België als de plaats waar de overeenkomst het nauwst mee verbonden is aan te duiden. Orion was trouwens ook geen contractspartij van geïntimeerde.

Er is dan ook geen gegronde reden om af te wijken van de regel vervat in het tweede lid van art. 4 EVO en om het Belgisch recht toe te passen ter oplossing van het geschil in plaats van het Franse recht.

6.

De eerste rechter heeft de feitelijke omstandigheden waarin de koop-verkoopovereenkomsten werden afgesloten uiteen gezet. Hij heeft ook aangenomen (bestreden vonnis onder nr. 2,c) dat de onvoorzienbare stijgingen van de staalprijzen tijdens de uitvoering van de overeenkomsten bewezen was.

Daaraan voegt het hof nog toe dat geïntimeerde aan de hand van stukken de prijsstijgingen (tot 70 %) bewijst.

Uit deze stukken volgt niet alleen het bewijs dat de prijsstijgingen onvoorzienbaar waren maar tevens dat deze prijsstijgingen zich slechts hebben voorgedaan nadat de verkoopovereenkomsten waren afgesloten. In het licht van de hierna vermelde motieven is het verweer van appellante dat het gaat om achtereenvolgende overeenkomsten die slechts over een relatief beperkte duur gaan en dat in de contracten reeds verschillende prijzen werden gehanteerd niet relevant.

Wel relevant is het bewezen geachte feit dat tijdens de uitvoering van de overeenkomsten de prijzen op een onvoorzienbare manier zijn gaan stijgen met een percentage dat een levering aan de contractueel bepaalde prijzen economisch niet meer kon worden verantwoord.

7.

Geïntimeerde erkent in conclusies dat in het Franse privaatrecht de imprevisieer als autonome bron tot aanpassing van contractuele afspraken niet bestaat.

Zij beroept er zich wel op dat naar geldend Frans recht de contractspartijen in het kader van de uitvoering te goeder trouw van de overeenkomst (art. 1134 C.C.) gehouden zijn tot hemeegotiatie van de contractvoorwaarden ingeval zich onvoorzienbare veranderde economische omstandigheden voordoen die ertoe leiden dat de verdere uitvoering van de overeenkomst aan de geldende contractvoorwaarden niet langer verantwoord is,

8.

Geïntimeerde verwijst naar de briefwisseling die tussen partijen gevoerd werd aangaande de gestegen staalprijzen en haar verzoek tot aanpassing van de prijs en de in dit kader door haar gedane voorstellen, Volgens geïntimeerde heeft appellante een contractuele fout begaan door deze voorstellen af te wijzen en de verdere uitvoering van de overeenkomsten te eisen aan de contractueel bepaalde prijs.

Zij vordert betaling van de door haar voorgestelde prijs als vergoeding voor de door deze contractuele fout veroorzaakte schade.

9.

Appellante ontkent enige contractuele fout te hebben begaan en verwijst naar 1) de vergadering die tussen partijen plaats had op 24 maart 2004 en 2) het feit dat een deel van de te leveren producten zich reeds in stock bevonden,

10.

De omstandigheid dat geïntimeerde reeds een deel van de te leveren goederen had aangekocht en in

voorraad had op het ogenblik dat de prijsstijgingen zich ten volle manifesteerden, kan slechts ten dele door appellante worden ingeroepen als verantwoording van de weigering tot prijssherziening. De economische realiteit en goed handelaarschap vereisen immers dat rekening wordt gehouden met de geldende marktprijzen aangezien het aan deze prijzen is dat de handelaar zijn voorraad zal moeten aanvullen. De betaalde inkoopprijs is slechts één factor voor de bepaling van de verkoopprijs.

11.

Uit de overgelegde stukken blijkt dat vanaf 18 maart 2004 geïntimeerde appellante geweest heeft op de plotse en onvoorzienbare stijging van de staalprijzen "waardoor zij gedwongen werd de prijzen te herzien". Aan deze fax voegde zij de prijslijsten toe "voor leveringen voor de periode van 1 tot 30 april 2004".

In de volgende fax, daterend van 23 maart 2004, verwijst geïntimeerde naar een telefonisch onderhoud en geeft per bestelling de nieuwe prijs op. Zij vraagt het akkoord van appellante met de nieuwe prijzen en voegt eraan toe in ontkennend geval de bestellingen in kwestie te zullen afboeken.

Vervolgens heeft er een vergadering plaats gehad tussen partijen waarnaar verwezen wordt in de brief van geïntimeerde dd. 25 maart 2004. Daarin worden nogmaals de onvoorzienbare prijsstijgingen op de staalmarkt te berde gebracht en herhaalt geïntimeerde de noodzaak om tot prijssherziening over te gaan voor de leveringen in april 2004 volgens een bijgevoegde prijslijst.

12.

Het staat vast dat geen akkoord tussen partijen werd bereikt om reden dat appellante elke prijssherziening heeft afgewezen. Dit wordt bevestigd in de brief van de raadsman van appellante dd. 29 maart 2004 waarin wordt aangemaand de overeenkomst uit te voeren zoals die werd afgesloten met de daaraan verbonden dreiging te zullen dagvaarden voor de kort geding rechter ten einde de gedwongen uitvoering van de overeenkomst af te dwingen.

Deze kort geding procedure werd ook gevoerd.

Geïntimeerde werd bij beschikking van 27 april 2004 veroordeeld tot verdere leveringen tegen betaling van de overeen gekomen prijs en tegen consignatie van de helft van de gevraagde meerprijs.

13.

Uit het voorwerp van de vordering van appellante volgt dat haar houding ten overstaan van de prijssherziening onveranderd is gebleven.

14.

Volgens geldend Frans recht vereist de goede trouw waarmee overeenkomsten, moeten worden uitgevoerd de verplichting in hoofde van de medecontractant tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden in bepaalde gevallen.

Dit is onder meer het geval indien na de contractssluiting zich onvoorzienbare omstandigheden voordoen die een ernstig onevenwicht doen ontstaan tussen de wederzijdse verbintenissen dermate dat de verdere uitvoering van de overeenkomst voor één van de partijen buitengewoon nadelig wordt.

15.

Volgens de niet weersproken toelichtingen van geïntimeerde waren de prijzen van HRC-staal tot 70 % gestegen in de periode na de contractssluiting.

Deze onvoorzienbare prijsstijging voldoet om hoger vermelde motieven aan de vereisten om de verplichting tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden vast te stellen in hoofde van appellante.

16. Volgens de evenmin weersproken toelichting van geïntimeerde bedroeg de voorgestelde prijsverhoging gemiddeld 47,99 %.

Hoewel de hoger geciteerde brieven uitgaande van geïntimeerde formeel geen mogelijkheid tot onderhandeling voorzagen (er werd slechts de keuze gelaten tussen aanvaarding van de prijsherziening of de annulatie) blijkt dat een vergadering met betrekking tot de gestelde problematiek is gehouden in de kantoren van appellante op 24 maart 2004.

Uit het standvastig ingenomen standpunt van appellante zoals dat uit de stukken blijkt, volgt dat zij elke prijsherziening heeft uitgesloten (zij blijkt ook op geen enkel ogenblik een tegenvoorstel te hebben gedaan) en zij geïntimeerde zonder meer heeft willen houden aan de naleving van de bestaande contractuele bepalingen, onderstreept door een procedure in kort geding.

Dit maakt een inbreuk uit op de goede trouw waarmee de overeenkomsten moeten worden uitgevoerd. De contractuele fout in hoofde van appellante is derhalve bewezen.

17.

Uit voorgaande motieven vloeit ook voort dat geïntimeerde niet foutief heeft gehandeld door te weigeren nog leveringen te doen zonder een redelijke aanpassing van de prijs. Zij heeft aan appellante de kans geboden tot hemegotiatie en het is slechts aan de fout van appellante te wijten dat geïntimeerde gestopt is met leveringen.

18.

Geïntimeerde werd verplicht verdere leveringen te doen volgens de modaliteiten vermeld in de beschikking in kort geding.

Zij had nochtans ondubbelzinnig te kennen gegeven dit niet meer te willen doen tenzij de prijs werd aangepast. Zij heeft een prijs voorgesteld tegen dewelke zij bereid was verder te leveren in de maand april 2004.

Rekening houdend met de concrete marktsituaties zoals die geschetst werden was het voorstel van geïntimeerde niet onredelijk en een ernstige basis voor heronderhandeling.

Zij bewijst zodoende schade te hebben geleden. Deze schade kan niet cijfermatig juist worden begroot ingevolge de onzekerheid aangaande het uiteindelijke resultaat van een heronderhandeling. Rekening houdend met de hiervoor uiteen gezette feitelijke elementen wordt de schade in billijkheid geraamd op 450.000 EUR buiten en boven de prijs die zij reeds ontving. Daartoe kan het reeds in uitvoering van de beschikking in kort geding geconsigneerde bedrag van 332.576,05 EUR worden aangewend. Desgevallend dienen ook andere reeds betaalde bedragen in mindering te worden gebracht (waaraan geïntimeerde refereert).

19.

Uit voormelde motieven volgt dat de vordering van appellante tot uitvoering van meerdere leveringen ongegrond is.

Het hoger beroep is om die redenen ongegrond.

20.

Om dezelfde motieven is het incidenteel beroep deels gegrond.

De vordering tot betaling van een meerprijs is gegrond voor een bedrag van 450.000 EUR. Vermits het gaat om een schadevergoeding zijn hierop de intresten verschuldigd aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004, datum waarop alle bijkomende leveringen ingevolge uitvoering van de beschikking in kort geding gerealiseerd waren (syntheseconclusies geïntimeerde onder nr. 17) en de datum die geïntimeerde zelf voorop stelt.

21.

Er is geen contractuele fout aangetoond in hoofde van geïntimeerde zodat de vorderingen van appellante en Orion tot het bekomen van schadevergoeding ongegrond zijn.

22.

Onder nr. 2 g) van het bestreden vonnis heeft de eerste rechter geoordeeld dat appellante en geïntimeerde in gelijke mate verantwoordelijk zijn voor de verkeerde maatvoering van bestelling nr. 700633 en heeft geïntimeerde veroordeeld om de helft van de bewuste rekening te crediteren.

Geïntimeerde heeft incidenteel beroep aangetekend en vordert de veroordeling van appellante tot betaling van 4.363,51 EUR, te vermeerderen met de verwijlrenten.

23.

Uit de door geïntimeerde overgelegde stukken blijkt dat de bestelling 700633 wel degelijk buizen van 5.700 mm betrof en dat de levering dus beantwoordde aan de bestelling.

Het misverstand blijkt elders gelegen te zijn. De oorspronkelijke klacht van 13 mei 2004 betrof bestelling nr. 700633. Hierop heeft geïntimeerde bij brief van 17 mei 2004 met verwijzing naar de stukken geantwoord en aangetoond dat de levering overeen kwam met de bestelling.

Daarop werd door appellante plots gewag gemaakt van bestelling nr. 700611. Desbetreffend kan het hof slechts vaststellen dat aan de klachtbrief van de raadsman van appellante dd. 16 juni 2004 een copie gehecht is van de bestelling nr. 700633. Daaraan is ook een herinnering gehecht dd. 19 maart 2004 met betrekking tot het deel van een aantal bestellingen dat nog moest worden uitgevoerd. Daarin is zowel sprake van bestelling nr. 700611 als van 700633.

Wellicht ligt de vergissing hierin dat in deze herinnering andere maten zijn opgegeven dan op de bestelling voorkomen.

Dit stuk gaat uit van appellante en bewijst de fout in hoofde van geïntimeerde niet. Volgens de maten opgegeven in de bestelling heeft zij geleverd wat besteld was.

24.

Volgens hetgeen geïntimeerde onder nr. 39 van haar syntheseberoepsconclusies uiteenzet was de betrokken factuur reeds betaald, reden waarom om de afgifte van een creditnota werd verzocht.

Uit voorgaande motieven volgt derhalve dat de eerste rechter onterecht geïntimeerde heeft veroordeeld tot creditering van de helft van de bewuste factuur.

Vermits uit niets blijkt dat hieraan reeds uitvoering werd gegeven en er reeds een bedrag van 4.363,51 EUR door geïntimeerde zou zijn terugbetaald, toont geïntimeerde de gegrondheid niet aan van haar vordering tot veroordeling van appellante tot betaling van dit bedrag.

25.

Geïntimeerde vorderde betaling van extra transportkosten die zij zou hebben moeten dragen ingevolge een beweerd gebrek aan organisatie en opslagmogelijkheden bij Orion.

Zij heeft deze kosten begroot op 1.824,92 EUR.

De eerste rechter heeft geoordeeld dat deze extrakosten te wijten waren aan een gebrek aan onvoldoende afspraken tussen partijen zodat deze kosten gelijk moesten worden verdeeld tussen partijen.

Geïntimeerde heeft incidenteel beroep aangetekend en vordert de volledige vergoeding van deze kosten en dus een bijkomende veroordeling van zowel appellante als Orion tot betaling van 912,46 EUR, te vermeerderen met de intresten.

26.

Ingevolge de contractuele afspraken moest geïntimeerde blijkbaar zorgen voor het transport en de daaraan verbonden kosten.

Dat er moeilijkheden waren bij sommige transporten en dit leidde tot extra kosten die hadden kunnen vermeden worden indien er betere afspraken waren gemaakt aangaande de leveringen schijnt door

geen der partijen te worden betwist.

Waar geen contractuele verplichtingen werden bedongen met betrekking tot de ontvangst van de leveringen, heeft de eerste rechter terecht en billijk geoordeeld dat de voormelde extra kosten te wijten zijn aan beide partijen.

Het incidenteel beroep is op dit punt ongegrond.

**OM DIE REDENEN:
HET HOF,**

Rechtdoende op tegenspraak,
Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Verklaart het hoger beroep ongegrond,
Verklaart het incidenteel beroep deels gegrond,
Wijzigt binnen de perken van het hoger beroep het bestreden vonnis,
Verklaart de vorderingen van partijen BV Scafom International en van BVBA Orion Metal ongegrond,
Verklaart, eveneens binnen de perken van de beroepen, de tegenvordering van geïntimeerde, S.A. Lorraine Tubes deels gegrond als volgt,
Veroordeelt BV Scafom International tot betaling van 450.000 EUR, te vermeerderen met de verwijlrenten aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004 en tot de gerechtelijke intresten.
Bevestigt het bestreden vonnis in zover Scafom veroordeeld werd tot betaling van 912,46 EUR, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 oktober 2004.

Verwijst appellante in de kosten van het hoger beroep en compenseert de kosten van eerste aanleg.
Begroot deze kosten aan de zijde van geïntimeerde op 485,87 EUR rechtsplegingsvergoeding.

Aldus gedaan en uitgesproken in openbare terechtzitting van 15 februari 2007
waar aanwezig waren:

de heer E. HULPIAU Voorzitter
de heer E. LEMMENS Raadsheer
de heer J. EMBRECHTS Raadsheer
mevrouw C. VERSWYVELEN Griffier

ondertekeningen

